

آیا امام زمان(ع) از وقت ظهور خود آگاهاند؟

تعیین وقت برای ظهور و فلسفه انتظار
انتظار منجی از سوئی عاملی برای پایداری و شکستناپذیری در برابر سختیها و مشکلات عصر غیبت و از سوئی دیگر عاملی برای پویایی و تحرک شیعیان و آماده باش
همیشگی آنان است. براساس تعالیم ائمه معصومین(ع) منتظر باید هر لحظه آماده ظهور باشد و زندگی خود را چنان سامان دهد که هر زمان اراده خدا به ظهور تعلق

گرفت بتواند یا سربلندی در پیشگاه حجت خدا ظاهر شود.
به عبارت دیگر انتظار ظهور حجت در آینده ای نامشخص هم بیم دهنده و هم نویدبخش است. بیم دهنده است؛ زیرا منتظر با خود می‌گوید شاید همین سال، همین ماه
و یا همین روز ظهور رخ دهد پس باید آماده حضور در پیشگاه حجت خدا و ارائه اعمال خود به آن حضرت باشم. و امیدبخش است؛ چرا که منتظر می‌اندیشد شاید در آینده
ای نزدیک ظهور رخ دهد و سختیها و مشکلات او به پایان برسد و لذا باید پایداری و مقاومت ورزید و تسلیم جریانهایی نشد که در پی غارت سرمایه‌های ایمانی و
اعتقادی‌اند.

با توجه به مطالب یاد شده، می‌توان گفت که تعیین زمان برای ظهور برخلاف مفهوم و فلسفه انتظار است و چه بسا منتظر را به سستی و یا ناامیدی بکشد؛ زیرا وقتی
گفته شود که تا فلان زمان مشخص، هر چند آینده ای نه چندان دور، ظهور به وقوع نخواهد پیوست، ما به طور طبیعی دچار سکون و رکود می‌شویم و به این بهانه که

هنوز تا ظهور فاصله داریم؛ از به دست آوردن آمادگی لازم برای ظهور خودداری می‌کنیم.
از سوئی دیگر اگر ظهور به هر دلیل در زمانی که به ما وعده داده شده رخ ندهد ما دچار ناامیدی و یأس می‌شویم و چه بسا که در اصل اعتقاد به ظهور منجی آخرالزمان

نیز دچار تردید شویم. این نکته ای است که در روایات نیز مورد توجه قرار گرفته است.
از جمله در روایتی که فضیل بن یسار از امام محمد باقر(ع) نقل کرده، آن حضرت در پاسخ این پرسش که «آیا برای این امر (برخاستن قائم(ع))، وقت (مشخص) وجود
دارد، فرمود:

کسانی که برای این امر وقت تعیین می‌کنند، دروغ می‌گویند (آن حضرت سه مرتبه این سخن را تکرار کرد و آنگاه فرمود): زمانی که موسی(ع) قومش را برای رفتن به
قراری که با پروردگارش داشت ترک کرد، به آنها وعده داد که تا سی روز دیگر برمی‌گردد، اما زمانی که خداوند ده روز دیگر بر آن سی روز افزود، قومش گفتند: موسی
خلاف وعده کرد پس آن کردند که کردند...1
داستان ارتداد قوم یهود و گوساله پرست شدن آنها در پی تأخیر ده روزه حضرت موسی در تاریخ مشهور است و این هشدار است که همه کسانی که در پی تعیین

وقت برای ظهورند.
آنچه در روایات امام باقر(ع) در مورد فلسفه تعیین نشدن وقت ظهور آمده بود، به بیانی دیگر در روایتی که از امام موسی کاظم(ع) نقل شده، آمده است. آن حضرت در
این زمینه می‌فرماید:

اگر به ما گفته می‌شد: این امر [ظهور قائم] تا دویست سال و یا سیصد سال دیگر واقع نمی‌شود؛ دلها سخت می‌شد و بیشتر مردم از اسلام برمی‌گشتند. اما گفته‌اند:
این امر چه با شتاب پیش می‌آید و چه نزدیک است! تا دل‌های مردم الفت گیرد و فرج نزدیک احساس شود.

بنابراین همه باید تلاش خود را متوجه اصل قضیه انتظار فرج، منتظر نگهداشتن مردم، حفظ شادابی و سرزندگی انتظار در آنها و یادآوری وظایف منتظران کند و از پرداختن
به موضوع زیان ظهور و تعیین وقت برای تان خودداری نمایند.2

2. ظهور ناگهانی فرا می‌رسد
در بسیاری از روایاتی که از پیامبر گرامی اسلام(ص) و امامان معصوم(ع) نقل شده، این نکته مورد تأکید قرار گرفته که ظهور نیز همانند قیامت، ناگهانی و غیر منتظره
فرامی‌رسد. از جمله در روایتی که امام رضا(ع) به واسطه پدران بزرگوارش از پیامبر اکرم(ص) نقل می‌کند چنین آمده است:

به پیامبر(ص) عرض شد: ای رسول خدا آن قائم که از نسل شماست چه وقت ظهور می‌کند؟ آن حضرت فرمود: ظهور او مانند قیامت است. «تنها خداوند است که چون

زمانش فرا رسد آشکارش می‌سازد. فرا رسیدن آن بر آسمانیان و زمینیان پوشیده است. جز به ناگهان بر شما نیاید»3و4.

امام باقر(ع)، نیز در تفسیر این آیه شریفه:

«یا چشم به راه چیزی جز آن ساعتند که ناگاه و بی‌خبرشان بیاید»5

می‌فرماید:

مراد از ساعت، ساعت [قیامت] قائم(ع) است که ناگهان برایشان بیاید.6

حضرت صاحب‌الامر(ع) نیز در یکی از توقیعات خود بر این نکته تأکید می‌ورزند که ظهور ناگهانی و دور از انتظار فرا می‌رسد:

فرمان ما به یکباره و ناگهانی فرا می‌رسد و در آن زمان توبه و بازگشت برای کسی سودی ندارد و پشیمانی از گناه کسی را از کفر ما نجات نمی‌بخشد.7
این دسته از روایات از یکسو هشدار است به شیعیان که در هر لحظه آماده ظهور حجت حق باشند و از سوئی دیگر تذکری به همه کسانی که در پی تعیین وقت برای

ظهورند.

3. نهی از تعیین وقت برای ظهور
چنانکه گفته شد؛ تعیین وقت برای ظهور جایز نیست و براساس روایات معصومین(ع) ما وظیفه داریم کسانی را که به تعیین وقت برای ظهور می‌پردازند تکذیب کنیم. در

اینجا برای آشنایی شما عزیزان به برخی از این روایات اشاره می‌کنیم.

امام صادق(ع) در روایتی خطاب به محمد بن مسلم می‌فرماید:

ای محمد! هر کس برای تو خبری از ما درباره تعیین وقت [ظهور] نقل کرد در تکذیب او درنگ نکن؛ زیرا ما [اهل بیت] برای هیچ کس وقت ظهور را تعیین نکرده ایم.8

در روایات دیگری وقتی «مهزم» به امام صادق(ع) عرض می‌کند:

فدایت شوم، در مورد این امری که ما در انتظار آنیم، مرا آگاه کنید که چه زمانی واقع می‌شود؟

آن حضرت می‌فرماید:

ای مهزم! آنان که [برای این امر] تعیین وقت می‌کنند دروغ می‌گویند و آنها که [در این امر] شتاب می‌کنند نابود می‌شوند و کسانی که تسلیم می‌شوند نجات می‌یابند.9
همچنین در توقیعی که از ناحیه مقدسه صاحب‌الزمان(ع) در پاسخ به پرسشهای «اسحاق بن یعقوب» وارد شده چنین می‌خوانیم:

اما آشکار شدن فرج، به اراده خداوند است و آنان که [برای ظهور] وقت تعیین می‌کنند دروغ می‌گویند.10
توجه به روایات یاد شده به خوبی این نکته را بر ما روشن می‌سازد که ما نه تنها حق نداریم به استناد برخی رویدادهای اجتماعی و یا حوادث طبیعی به پیش بینی زمان

ظهور و تعیین وقت برای آن بپردازیم؛ بلکه بر ما لازم است که ادعای کسانی را که مدعی دانستن زمان ظهورند تکذیب کنیم و جلوی نشر این‌گونه ادعاها را بگیریم.

فلسفه این حکم نیز روشن است؛ شما تصور کنید اگر هر از چندی زمانی برای ظهور تعیین شود و ظهور به وقوع نپیوندد چه پیش خواهد آمد. آیا مردم رفته رفته ناامید نمی‌شوند و اعتقاد خود را نسبت به اصل اندیشه مهدویت و ظهور منجی از دست نمی‌دهند؟!

4. زمان ظهور، رازی از رازهای خدا براساس آنچه تاکنون بیان شد این احتمال که زمان ظهور را تنها خداوند، تبارک و تعالی، می‌داند تقویت می‌شود و می‌توانیم بگوییم: حضرت مهدی (ع) نیز منتظر روزی هستند که با اذن خداوند حرکت نجات بخش خود را آغاز کنند. اما از برخی دیگر از روایات چنین برمی‌آید که خداوند، زمان فرا رسیدن امر فرج را چون بسیاری دیگر از رازهای آفرینش برای پیامبر خود حضرت محمد(ص) آشکار ساخته و آن حضرت نیز آن را برای وصی خود امیر مؤمنان(ع) و ایشان نیز آن را برای فرزندشان امام حسن مجتبی(ص) و... همینطور هر امام برای امام پس از خود آشکار ساخته است. ولی آنها اجازه آشکار ساختن آن را برای دیگران ندارند. در قسمتی از وصایای امام صادق(ع) به ابوجعفر محمدبن نعمان، معروف به «مؤمن الطاق» با اشاره به زمان فرا رسیدن امر فرج چنین آمده است: ای فرزند نعمان! عالم (امام) نمی‌تواند از همه آنچه که می‌داند، تو را آگاه سازد؛ زیرا آن [زمان] راز خداست که خداوند آن را به جبرئیل(ع)؛ جبرئیل(ع) آن را به محمد(ص)؛ محمد(ص) آن را به علی(ع)؛ علی(ع) آن را به حسن(ع)؛ حسن(ع) آن را به حسین(ع)؛ حسین(ع) آن را به علی(ع)؛ علی(ع) آن را به محمد(ع)؛ و محمد(ع) آن را به دیگری [امام ششم] عرضه داشته است. پس شتاب مکنید...11.

همچنین در روایت دیگری که از امام محمد باقر(ع) نقل شده آن حضرت در پاسخ یکی از باران خود که می‌پرسد: «کاش به ما می‌فرمودید این امر (ظهور امام مهدی(ع)) چه زمانی خواهد بود تا به آن خبر شادمان شویم» مطالبی را بیان می‌کنند که از آنها استفاده می‌شود که ایشان وقت ظهور را می‌دانند اما بنا بر مصالحی از بیان آن خودداری می‌کنند.¹²

بنابراین در مورد این مطلب که آیا امام زمان(ع) از زمان ظهور خود آگاه است یا خیر اظهار نظر قطعی و صریحی نمی‌توان کرد و هر دو احتمال از روایات قابل استفاده است. سخن آخر این که براساس روایات قطعی و تردیدناپذیر، وظیفه ما انتظار فرج، نزدیک دیدن ظهور و کسب آمادگی کامل برای فرا رسیدن این روز فرخنده است. بنابراین باید بسیار مواظب بود و اجازه نداد که اصل موضوع «انتظار فرج» به عنوان ارزشمندترین سرمایه اعتقادی شیعه با طرح مباحث فرعی و حاشیه‌ای چون زمان ظهور، نحوه زندگی حضرت در زمان غیبت و... مورد بی‌توجهی یا کم توجهی قرار گیرد و از وظایف اصلی منتظران در زمان غیبت، غفلت شود.

منبع خیر: ماهنامه موعود شماره 45